



STICHTING BEHOUD
HISTORISCHE LANDGOEDEREN
OOSTELIJKE VELUWEZOOM

ARNHEMSESTRAATWEG 137, 6991 AL RHEDEN

Aan: de Raad en het College van B&W van de gemeente Doesburg

Betreft: bezwaarschrift/zienswijze tegen ontwerpbestemmingsplan Rotra/Ubbink/Blikvanger

Geachte leden van de Raad, Geacht College,

De Stichting Behoud Historische Landgoederen Oostelijke Veluwezoom maakt bezwaar tegen bovengenoemd ontwerpbestemmingsplan dat voorziet in uitbreiding/nieuwbouw van drie bedrijven aan de Verhuellweg in Doesburg.

Wie nu vanuit Dieren naar Doesburg gaat ziet de hele weg de beeldbepalende toren oprijzen. Tot ver boven dit gave historische stadje, tot ver in de omgeving. Een uitzicht dat blijft verrassen en bekoren; talloze streekbewoners en toeristen koesteren het. Zij denken: het is maar goed dat dit afdoende is beschermd. Maar volgens het ontwerpbestemmingplan gaat dit beeld er straks heel anders uitzien.

1. Ontwerpplan tast historische karakter Doesburg aan

Links van de IJsselbrug is nu al een extreem hoge hijskraan verrezen die langs de kade een muur van zeecontainers heeft opgestapeld. De aanblik daarvan doet denken aan industriegebieden bij bv Rotterdam of Vlaardingen. Deze horizonvervuiling is nu al behoorlijk storend, zo direct naast Beschermd Stadsgezicht Doesburg en de omringende uiterwaarden. Maar uit het nieuwe ontwerpbestemmingsplan blijkt dat dit slechts een voorspel is: dit plan gaat deze gevoelige locatie nog veel ingrijpender aantasten.

Na het mega-vrieshuis in Steenderen gaan ook deze Doesburgse bedrijven nu een bijdrage leveren aan wat inmiddels de 'verdozing van Nederland' wordt genoemd. Met twee gigantische platte dozen zonder ramen, 22 m hoog, honderden meters lang. Daarnaast een tweede containerkraan die met een hoogte van 30 meter nog ver boven die dozen gaat uitsteken.

De raamloze hallen hebben zo'n ongekeende hoogte en omvang, dat de historische bebouwing aan de Koepoortstraat, Hogestraat en het aanzicht van de Waag erbij in het niet vallen. De tekening van het bestuur van de Gestichten Doesburg (zie <https://gestichtendoesburg.nl/2021/01/26/rotra-te-hoog-voor-doesburg/>) spreekt boekdelen: de enorme dozen steken torenhoog uit boven de fraaie gevels.

2. Ontwerpplan tast beschermde natuur en historie in Doesburgs buitengebied aan

Maar deze (visuele) aantasting door de kolossale nieuwe gebouwen treft niet alleen Beschermd Stadsgezicht Doesburg. Ook het prachtige open landschap rond de Hanzestad ondervindt grote schade: het beschermde Natura2000-gebied, de open Fraterwaard met zijn rijke vogelgebieden, de historische vestingwerken. In feite ligt dit bouwplan precies ingeklemd tussen twee Doesburgse 'kroonjuwelen': het strikt beschermde stadsgezicht en het omringende groene, open landschap, eveneens strikt beschermd. De schade van deze dubbele aantasting is op geen enkele manier te verzachten, al worden eromheen nog wat wilgen geplant. Zulke immense gebouwen kunnen immers niet aan het oog worden onttrokken, die steken genadeloos boven alles uit.

Op de kade zal de huidige muur van (zee)containers dankzij de hoge hijskranen in snel tempo verder aangroeien en het aanzicht van de stad nog meer aantasten. Dagelijks zullen meer dan 200 extra vrachtwagens nodig zijn om de inhoud van die containers naar alle windstreken te vervoeren. Met inbegrip van veel extra CO²-uitstoot (klimaat!), fijnstof, lawaai- en verkeersoverlast.

3. Ontwerpplan is strijdig met beleid 'Beschermd stadsgezicht'

Dit grootschalige bouwplan zal Doesburg alleen maar schade toebrengen maar de gemeente werkt er van harte aan mee, ook al gaat het lijnrecht in tegen het eigen ruimtelijke beleid voor de binnenstad en voor natuur en landschap.

Het gemeentelijk beleid Beschermd Stadsgezicht is gebaseerd op de oorspronkelijke aanwijzing tot Beschermd Stadsgezicht in 1974 (hieronder) en vastgelegd in bestemmingplan Binnenstad Doesburg 2010 (vetmarkeringen door ons aangebracht):



Uit: Aanwijzing Beschermd Stadsgezicht door Rijksdienst Cultureel Erfgoed

*'De directe omgeving van een beschermd stadsgezicht kan ook onderdeel zijn van het bijzondere karakter van het gebied, denk aan **zichtlijnen of de beleving van een historisch stadssilhouet**. Dit moet ook betrokken worden bij het opstellen van bestemmingsplannen. Sinds 2012 moeten gemeenten namelijk niet alleen voor beschermde stads- en dorpsgezichten, maar voor alle bestemmingsplannen rekening houden met de aanwezige cultuurhistorische waarden.*

*In het geval van Doesburg vormen de restanten van de voormalige verdedigingswerken een onderdeel van de te beschermen waarden. De doelstelling van de aanwijzing is de historische karakteristieken te behouden en nadrukkelijk een plaats te geven in de toekomstige ontwikkelingen. De ontwikkelingen in een beschermd stadsgezicht moeten op een juiste wijze worden begeleid aan de hand van passende regels. Ook bij toekomstige wijzigingen of herzieningen van het bestemmingsplan moet de historie op eenzelfde wijze worden meegewogen, zodat **continuïteit in het ruimtelijke beleid** is gewaarborgd.*

*Het gebied rond de Koepoortstraat en de kerk is van een zo uitzonderlijke waarde dat hier elke verandering met de grootste zorgvuldigheid zal moeten worden overwogen en uitgevoerd. **Voorkomen moet worden dat ontwikkelingen ontstaan die tegengesteld zijn aan de schaal en harmonie van het geheel. Een te hoge bebouwing zou de dominerende werking van Martinikerk en toren over het geheel aantasten.***

*Om het stadsgezicht te beschermen geldt de algemene regeling dat **gebouwen geen afbreuk mogen doen aan de cultuurhistorische waarden van het beschermd stadsgezicht van Doesburg**. Met het oog hierop kan het bevoegd gezag nadere eisen stellen aan bebouwing.'*

En tenslotte, niet onbelangrijk: **'Het historische stadsbeeld vormt vandaag de dag een belangrijke economische factor'**.

- Uit: bestemmingsplan Binnenstad Doesburg 2010

*'Dat Doesburg door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed is aangewezen tot Beschermd Stadsgezicht (1974) is een erkenning van de monumentale kwaliteit van onze historische binnenstad. De doelstelling is om die monumentale kwaliteit zo goed mogelijk te bewaren. Dat brengt een aantal beperkingen met zich mee. Een beschermd stads- of dorpsgezicht is een gebied met een bijzonder cultuurhistorisch karakter. **Die bescherming is bedoeld om de cultuurhistorische identiteit van een gebied te behouden en in te zetten bij ontwikkelingen.**'*

4. Beleid t.a.v. beschermde natuur, landschap, openheid, vogels

Dit beleid wordt onder meer beschreven in bestemmingsplan Buitengebied Doesburg 2010 en de Nota Ruimtelijke Kwaliteit Doesburg 2011.

- Uit: Bestemmingsplan Buitengebied 2010 (voor de kaart met legenda, zie <https://www.ruimtelijkeplannen.nl/viewer/view?planidn=NL.IMRO.0221.BPL09001HBU-VA01>)

*'De **natuurwaarden** in de gemeente Doesburg zijn met name te vinden in de **uiterwaarden**, langs de oude stadswallen en de graslanden langs de Oude IJssel. De **Fraterwaard** is van belang als broedgebied voor (zeldzame) weidevogels. In de **Fraterwaard** zijn diverse plantensoorten aangetroffen die kenmerkend zijn voor de stroomgebieden van de grote rivieren. Tevens zijn op enkele groeiplaatsen in de **Fraterwaard** zeldzame soorten aangetroffen'.*

'Opgaande beplanting is aanwezig in de vorm van soortenrijke hagen en erfbeplanting bij de boerderijen. De Fraterwaard, het Zwarte Schaar en uiterwaard De Grind zijn aangewezen als

Vogelrichtlijngebied. Deze gebieden behoren ook tot de **ecologische hoofdstructuur (EHS)**. In de **Fraterwaard** zijn enkele gebieden aangewezen als **beheers- en reservaatgrond**.

'Het beleid voor de aanwezige natuurwaarden in het buitengebied is behouden en beschermen. Dit betreft de gebieden die aangewezen zijn als **Vogelrichtlijngebied** en als **EHS**. Vogelrichtlijngebied is beschermd door middel van de **Natuurbeschermingswet**. Voor de **Fraterwaard** geldt een **natuurontwikkelingsdoelstelling**. In **EHS**-verweving is natuur de belangrijkste functie, dwz belangrijker dan recreatieve en agrarische activiteiten.'

'De landschappelijke kwaliteiten in het buitengebied kunnen als volgt worden samengevat:

- **Openheid** en kleinschalig reliëf van de **Fraterwaard** en overig buitendijks gebied;
- **Openheid** rondom de schootvelden van de **Linie** tot de **Eekstraat**, ten oosten van de campings **IJsselstrand** en 't **Zwarte Schaar** en ten noorden van de **Hettenstraat** [...]
- **Het beleid** dat geldt voor deze landschappelijke kwaliteiten in het buitengebied is **behouden en beschermen**
- Bij de **Fraterwaard** gaat het om het behouden en beschermen van de aanwezige hoogteverschillen en de openheid'

Het begrip 'openheid' komt telkens terug, het is een eigenschap die het Doesburgse buitengebied mede zo waardevol maakt. In ons (te) volle land wordt open ruimte snel schaarser. Gebieden die nog wél weids en open zijn moeten worden beschermd tegen nieuwe ontwikkelingen die dit open karakter voorgoed aantasten. De immense nieuwe gebouwen en de hoge hijskraan zullen vanuit het oosten, het westen en het noorden het zicht op stad en open land blijvend domineren.

- Uit: Nota Ruimtelijke Kwaliteit Doesburg 2011

'Stad en landschap van Doesburg kennen een lange historie en het oorspronkelijke landschap is goed te herkennen, onder meer vanwege de bijzondere rivierenloop van IJssel en Oude IJssel. Kenmerkend voor de stadsplattegrond van Doesburg is dat de afzonderlijke stadsdelen van elkaar worden gescheiden door royale landschappelijke structuren. Deze vormen met elkaar het groen/blauwe casco van Doesburg. Dit landschappelijke casco bestaat uit het rivierenlandschap van de IJssel en de Oude IJssel, de Linies, de groenzones langs de provinciale wegen en het hoevelandschap binnen de gemeentegrenzen. Het zorgt ervoor dat overal het landschap dichtbij is.'

'Ambities. In de zeer fraaie gemeente Doesburg passen de historische binnenstad, de omringende woonwijken en het groen naadloos bij elkaar. Het behouden en zo mogelijk versterken van de bijzondere karakteristieken van deze afzonderlijke onderdelen, zowel op zichzelf staand als in relatie met elkaar, vormt de belangrijkste ruimtelijke ambitie van het gemeentebestuur van Doesburg.'

'Ingezet wordt op het versterken van de landschappelijke kwaliteiten, cultuurhistorische waarden, natuurwaarden en recreatieve potenties. Behoud van historische relictten, oude waterlopen en vestingwerken. Versnippering moet worden tegengaan. Aandacht wordt gevraagd voor het beeld van de randen van de stadsdelen die gericht zijn naar het landschap, de voormalige vestingwerken en de doorgaande wegen.'

Deze citaten laten zien hoe sterk het monumentale stadsgezicht verweven is met het omringende open buitengebied. Deze eenheid wordt uitdrukkelijk in het beleid benoemd en beschermd. Het is dan ook betreurenswaardig dat de gemeente aan dit ontwerpbestemmingsplan meewerkt door voorrang te geven aan kortetermijn-belangen als werkgelegenheid en economische schaalvergroting; de suggestieve projectnaam 'Ecopark' kan dat niet verhullen.

Maar meer dan 80% van de werknemers bij Rotra komt niet uit Doesburg. De vermeende toename van arbeidsplaatsen is niet onderbouwd en berust vermoedelijk op wensdenken, een kenmerk van veel grote projecten. Daarnaast wordt in de logistiek steeds meer werk geautomatiseerd en gerobotiseerd, zodat de arbeidsplaatsen eerder zullen afnemen dan toenemen.

Onze stichting moet herhaaldelijk constateren dat het bestuur (gemeente, provincie, rijk) reflexmatig voorrang geeft aan economische belangen. Dat gaat bijna steeds ten koste van waarden die voor de maatschappij als geheel van groot belang zijn. In Doesburg vertegenwoordigt de sterke samenhang tussen de historische stad en de omliggende groene uiterwaarden een belang dat niet in geld is uit te drukken. Talrijke burgers, bezoekers en toeristen profiteren dagelijks van het unieke zicht op de Doesburgse kerktoren en de beleving van het historische stadssilhouet. Datzelfde geldt voor de beleving van de weidsheid van de Fraterwaard, de waardevolle natuur en de historische overblijfselen uit het verleden. Zulke bijzondere kwaliteiten mogen niet worden aangetast door een grootschalige industriële ontwikkeling die hier niet thuishoort.

Het ziet ernaar uit dat de talrijke Doesburgse waarden vooral *op papier* worden beschermd; in *de praktijk* wordt die bescherming blijkbaar zonder slag of stoot losgelaten. Ten koste van onvervangbaar erfgoed en dito natuur.

5. Moet Nederland nog verder 'verdozen'?

Dagblad Trouw wijdde onlangs twee artikelen aan de alarmerende 'verdozing van Nederland. Dit vrij recente verschijnsel laat onze schaarse open ruimte in hoog tempo dichtslippen met megahallen die een uitgesproken negatief effect hebben op hun omgeving. Zij hebben in relatief korte tijd al een rampzalige invloed gehad op delen van het open Nederlandse landschap. Wij pleiten er dan ook voor dat provincies en gemeenten deze dominante bouwwerken niet meer lukraak overal toestaan. Juist de vele kwetsbare open locaties zouden uitdrukkelijk van deze ontwikkeling moeten worden uitgesloten.

Zie voor deze artikelen over verdozing:

<https://www.trouw.nl/binnenland/en-weg-is-het-landschap-in-een-generatie-met-dank-aan-de-megadozen~b4e5184d/>

en

<https://www.trouw.nl/nieuws/nederland-verdoost-in-rap-tempo-wat-kunnen-we-eraan-doen~b01532e2/>.

6. Samenvatting en conclusie

Doesburg is een rijk gezegende gemeente. De stad is niet alleen door het Rijk aangewezen als Beschermd Stadsgezicht, een deel van het buitengebied is tevens aangewezen als Natura2000-gebied en Ecologische Hoofdstructuur. Die eer valt alleen ten deel aan nationale topstukken. Binnenstad en omringend buitengebied vormen een onverbreekelijke eenheid die de gemeente moet koesteren. Maar al is dat beleidsmatig ondubbelzinnig vastgelegd, de gemeente werkt nu toch mee aan dit omstreden plan dat de unieke waarden van Doesburg ondergeschikt maakt aan de economische belangen van enkele ondernemers.

De gemeente zal misschien tegenwerpen dat de reusachtige nieuwe ontwikkelingen nét buiten de grens van het beschermde stadsgezicht komen. Maar de beleidscitaten laten juist zien dat stad en buitengebied een onmiskkenbare eenheid vormen. Deze grove aantasting van de stadsrand zet niet alleen een negatief stempel op het aanzicht van de stad, maar evengoed op de beleving van de weidsheid, de openheid en de natuur.

Straks reiken de immense gebouwen tot aan de grens van **landgoed Twickel**, dat zich juist veel moeite geeft om dit fraaie gebied te behouden, te onderhouden en te versterken. Ook dit landgoed loopt onherstelbare schade op als gevolg van het ontwerpplan.

Bovendien kunnen, volgens de Natuurbeschermingswet, nieuwe ontwikkelingen een Natura2000-gebied ook van *buitenaf* aantasten. Ze hoeven niet per se *binnen* het gebied plaats te vinden om toch te worden bestempeld als onaanvaardbaar; dat is de zg 'externe werking' van de Natuurbeschermingswet.

Onze stichting spreekt de hoop uit dat het gemeentebestuur zijn eigen beleid volgt en voorrang geeft aan de instandhouding van het veelgeprezen 'Doesburgse groen/blauwe casco'. Kortom, deze ontwerp-bestemmingsplanprocedure verdient het snel beëindigd te worden.

Met vriendelijke groet,

Dr. J. Haan-van Ditzhuyzen, voorzitter Stichting

Procedurele aanmerkingen

De gemeente heeft het de geïnteresseerde burger op twee manieren extra lastig gemaakt om op dit ingrijpende plan te reageren:

* Het ontwerp is met kerstmis ter visie gelegd, op een tijdstip dat het gemeentehuis meteen al het eerste deel van de termijn van zes weken gesloten was.

* Wie het plan wilde bekijken, inclusief de kaart, moest zich ofwel na telefonische afspraak melden op het gemeentehuis, ofwel proberen het plan te doorgronden op Ruimtelijke Plannen.nl. Voor burgers die met dat laatste programma niet bekend zijn is dat een haast onmogelijke opgave.